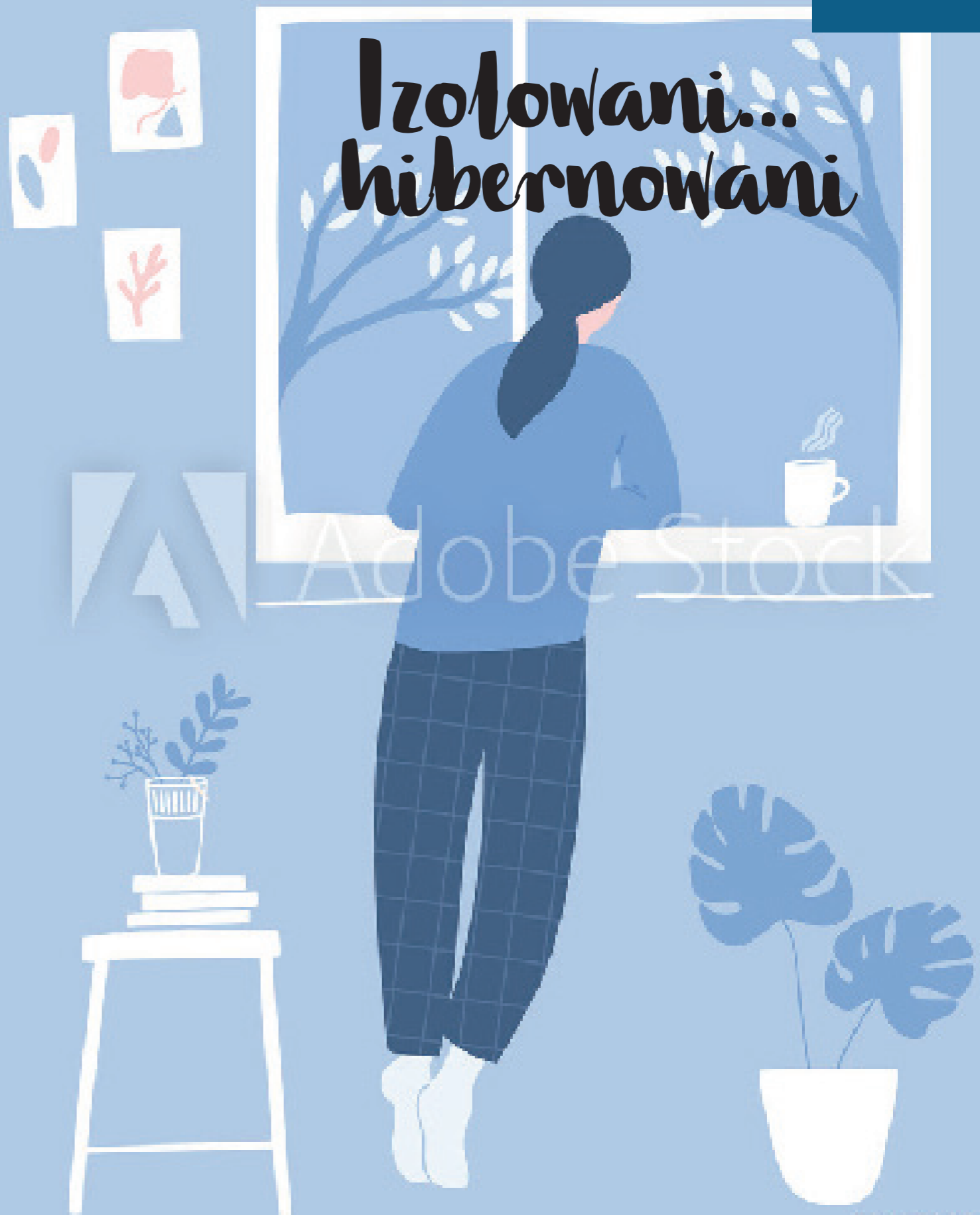

Izolowani... hibernowani

CZŁOWIEK TO ISTOTA SPOŁECZNA – DO ROZWOJU I DOBREGO SAMOPOCZUCIA POTRZEBUJE KONTAKTÓW Z INNYMI LUDŹMI. CO ROBIĆ, GDY PANDEMIA PRZEZ OSTATNI ROK ZAWĘZIŁA NAM TE KONTAKTY DO GRONA NAJBLIŻSZEJ RODZINY, A WIĘKSZA CZĘŚĆ NASZEGO ŻYCIA TOWARZYSKIEGO ZOSTAŁA ZAHIBERNOWANA?

Rozmawia: Alina Barska

Jakie ma pani skojarzenie, gdy słyszy zwrot: „izolacja społeczna”?

Pierwsze, co przychodzi mi na myśl, to strach. Bo izolacja pogłębia u ludzi strach przed życiem – takim, jakie w tej chwili jest, przed stawianiem mu czoła, mierzeniem się z tym, co jest nierozdzielnie z życiem związane, czyli ze śmiercią. Tak naprawdę to, jak przejdziemy izolację społeczną, zależy od tego, co już w sobie mamy.

Stendhal mawiał, że powieść to lustro obnoszone po gościńcu. A czy izolacja to skalpel, który nas otwiera i pokazuje, co mamy w środku?

Można tak powiedzieć. Pamiętajmy, że na poziomie faktów izolacja to tylko zewnętrzne ograniczenia naszego funkcjonowania i wyborów. Ale izolacja nie zabiera nam wolności w kwestii regulowania stosunków społecznych, bo nadal możemy się z innymi spotykać – przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa – możemy do siebie dzwonić, rozmawiać online. Pełna izolacja społeczna to pobyt w więzieniu.

A naszym więzieniem jest nasz własny strach?

Tak, bo to on narzuca mi taką narrację, że już nic nie mogę. Pandemia zmieniła nasze warunki życia, ale umówmy się – nie jest to wojna,

podczas której lecą na głowy bomby, ani klęska żywiołowa jak pozbawiające nas dachu nad głową tornado.

Człowiek skomunikowany z własnymi emocjami, „poukładany” w życiu będzie rozpatrywał to raczej jako niedogodność, utrudnienie.

Tymczasem sądząc po reakcjach wielu osób dla części społeczeństwa jest to mały koniec świata. Zwiększa się liczba samobójstw, rośnie grupa osób zmagających się z depresją, więcej pijemy, palimy, w górę idą statystyki przemocy domowej... Dzieje się tak w przypadku osób, które na co dzień – i bez pandemii – nosiły w sobie strach czy różne psychiczne problemy.

Są to na przykład osoby z uogólnionym lękiem, bądź mające nadmiernie rozwinięte poczucie kontroli, przejawiające się tym, że nie potrafią uznać, że coś jest od nich niezależne. Także „konsumenci życia” – czyli ludzie uważający, że ich życie musi mieć tylko piękne oblicze, niedopuszczający do siebie istnienia cierpienia. Ale też samotnicy i osoby mające problemy z obniżonym nastrojem – u wszystkich tych osób ograniczenia związane z pandemią będą nasilać zły stan psychiczny. Co więcej, takie osoby wpadają w błędne koło, bo strach, który czują, jeszcze bardziej zachęca je do izolacji.

Więc same nakładają na siebie jeszcze większe ograniczenia? Nie umówię się na spacer do lasu z przyjaciółką, nawet, jakbyśmy miały – obie w maseczkach – iść oddalone o pięć metrów od siebie, nie pójdę do sklepu, tylko będę kupować online?

Tak, przestajemy robić różne rzeczy, bo nasz strach tak nam podpowiada. A podkreślają go jeszcze komunikaty o ograniczeniach wydawane przez rząd.

I tak strach napędza izolację, a izolacja strach.

A co z osobami, które nie noszą w sobie na co dzień lęku?

Mam mnóstwo dowodów – z gabinetu terapeuty, jak i życia – na to, że takie osoby w izolacji nie czują się samotne czy poszkodowane. Więc nie można powiedzieć, że izolacja społeczna dla wszystkich niesie negatywne skutki.

Najbardziej cierpią ci, którzy cierpieli już wcześniej, a obecna sytuacja po prostu zaostrzyła ich „symptomy”?

Tak. Zaostrza to, co w sobie nosimy, nad czym się na co dzień nie zastanawialiśmy,

bo nie mieliśmy kiedy. Pandemia pokazuje nam, co powinniśmy w sobie leczyć i czym się zająć. Ale by to zrobić, musimy potraktować ją jako sposobność do zmian, a nie Armagedon.

Albo uznajemy, że tkwimy w bagnie i się poddajemy, pozwalamy wciągać dalej, zapadamy na depresję, zapijamy smutki, wyżywamy się na rodzinie... Albo myślimy: „OK, utkwiałam w czymś co nie jest fajne i źle mi tu, ale się nie poddam” i szukamy czegokolwiek, czego możemy się złapać i co pomoże nam się z tego bagna wydostać?

Dokładnie. Gdy uznamy pandemię za szansę na rozwój to znajdziemy w niej miejsce na zmianę pracy, możliwość rozwijania talentów, które w nas drzemia.

Jeśli siedzę w domu i jest mi smutno przy mężu, to mam teraz czas, żeby się zastanowić dlaczego – czy ten związek się już wypalił i lepiej się rozstać, czy może warto popracować nad relacją i ją „odrestaurować”?

Dzieci wchodzą mi na głowę – dlaczego? Bo nie jestem asertywna, nie stawiałam im granic? To teraz jest idealny moment, żeby się tego nauczyć. Izolacja ograniczyła dopływ bodźców zewnętrznych, więc mamy szansę na skupienie na bodźcach wewnętrznych i pracę nad sobą – dlaczego tak reaguję, że się daję przytłoczyć dzieciom czy mężowi.

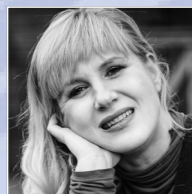
Czyli tylko od nas zależy, jaką postawę przyjmimy wobec pandemii: proaktywną, czyli zmierzmy się ze skutkami

Pandemia zmieniła nasze warunki życia, ale nie jest to wojna, podczas której lecą na głowy bomby. Człowiek skomunikowany z własnymi emocjami, „poukładany” w życiu będzie rozpatrywał to raczej jako niedogodność.

izolacji, spróbujemy się rozwijać, czy pasywną – poddamy się i będziemy się coraz bardziej w sobie zapadać...

Aż nie skończymy na braniu leków przeciwlękowych czy nasennych, albo na picciu alkoholu – czyli na czymś, co nas na chwilę odetnie od siebie i naszej depresji. Tyle że to właśnie będzie na chwilę, bo w większości przypadków leki nie są w stanie wyleczyć depresji – do tego potrzebna jest terapia i jej przepracowanie, leki tylko pozwalają nam przetrwać w jako takim stanie.

Dorosły, który ma dom, rodzinę i pracę, może się czegoś „złapać” w pandemii. Dla nastolatków najważniejsza jest na tym etapie rozwoju ich grupa rówieśnicza i nowe doznania, a są tego pozbawieni. To dlatego zewsząd słychać niepokojące doniesienia o narastających problemach psychicznych młodzieży?

NASZ EKSPERT:

Violetta Nowacka

PSYCHOLOG I PSYCHOTERAPEUTA
Z CENTRUM POMOCY
PSYCHOLOGICZNEJ „SELF”
PRZYJAZNE TERAPIE W POZNANIU

Tak. Młodzież i młodzi dorośli są grupą najbardziej „poszkodowaną” przez pandemię. Są w takiej fazie życia, kiedy najważniejsza jest autonomia – oderwanie się od rodziców, samostanowienie, podejmowanie pierwszych własnych decyzji. Nie dość, że są tego pozbawieni, to jeszcze często, tkwiąc non stop w domu z rodzicami „zbierają” ich strach, nasiąkają napięciem dorosłych.

Uważam, że na przykład zmuszanie do powrotu do domu młodzieży, która uczy się, mieszkając w internatach czy na stancjach – to dla nich jest jakby cofnięcie w rozwoju.

Dla starszych nastolatków i młodych dorosłych odcięcie od świata jest bardzo bolesne. A co z młodszymi dziećmi?

Myślę, że bardzo dużo zależy od ich charakteru, czy mają problemy na przykład z nadpobudliwością – dla takich dzieci nauka online i siedzenie w domu będzie udręką. Kiedy muszą skupić się na przyswajaniu lekcji tylko dwoma zmysłami – wzrokiem i słuchem – szybciej się nudzą, męczą, frustrują, dekoncentrują, jak również gorzej przyswajają wiadomości. One potrzebują do dobrego funkcjonowania dużej ilości kontrolowanych bodźców.

A co z dziećmi skrytymi, wrażliwymi i „cichymi”?

One często w warunkach izolacji rozkwitają. Na co dzień w szkole były „aspołeczne” – nie były w centrum grupy koleżeńskiej, w klasie były mało widoczne. A teraz czują, że nie muszą rywalizować z kolegami, uczestniczyć w tym szkolnym „wyścigu szczurów”. I bywa, że się zaczynają uczyć lepiej i chętniej. Służy im brak tylu bodźców, lepiej się bez nich czują.

Jak rodzice mogą wspierać dzieci w pandemii?

Nie sprzedając im swoich lęków i nie pogłębiając – ze swojego strachu – izolacji dzieci.

Rodzice powinni przyjrzeć się swojemu zachowaniu i sprawdzić, gdzie u nich kończy się ostrożność, a zaczyna kontrola i strach. Dzieci nie muszą siedzieć pod kluczem. Nie chodzą do szkoły, ale mogą spotykać się z rówieśnikami w warunkach bezpiecznych, na przykład w parku, gdzie ryzyko transmisji wirusa jest znikome. Rodzice mogą się między sobą umówić tak, żeby dzieciom ułatwić kontakty rówieśnicze.

Kontakty online im nie wystarczą?

Są bardzo ważne, bo nie ukrywamy, współczesne dzieci są za pan brat z technologią i wszelkimi

komunikatorami. Jednak potrzebują one czegoś więcej, żeby „coś się zadziało”, mogły wchodzić w interakcje, podejmować decyzje.

Rozumiem, że to nie jest ich fanaberia, jak sędzi wielu rodziców, ale potrzeba rozwojowa?

Zdecydowanie. Naprawdę dzieciom czy nastolatkom kontakty – w kontrolowanych warunkach – są bardzo potrzebne. Tym bardziej że one i tak non stop siedzą przy komputerze, więc ruch na świeżym powietrzu jest im niezbędny dla zdrowia. Ruch, kontakt z naturą i kontakt z rówieśnikami – bez tego dzieci i młodzież nie wytrzymają psychicznie w izolacji.

A co jeśli dziecko już jest na takim etapie, że niczego nie chce? Siedzi całe dni w pokoju i odmawia wszelkich aktywności?

Doradzałabym kontakt ze specjalistą, który rozpozna, w jakim stanie jest dziecko, czy już potrzebuje terapii, czy wystarczy tylko doradztwo dla rodziców, którym się podpowie, jak uaktywizować pociechę.

Jakie konkretnie zachowania dziecka powinny nas skłonić do poszukania pomocy?

Apatia – jak się dziecko snuje po domu lub nie może wstać z łóżka, lecz wszystko do niego przenosi – uczy się w nim, ogląda filmy, je posiłki, generalnie z niego nie wychodzi.

Niepokojące jest, gdy dziecko traci apetyt, zanika mu mimika, ma taką kamienną twarz. Także, gdy nie może spać w nocy, ucina kontakty ze znajomymi – nie dzwoni, nie odbiera telefonów, w ogóle z nikim nie chce rozmawiać. To już są wyraźne sygnały, że trzeba poszukać pomocy. Przy czym mogą na początku spotkać się z psychologiem sami

Młodzież i młodzi dorośli są grupą najbardziej „poszkodowaną” przez pandemię. Są w takiej fazie życia, kiedy najważniejsza jest autonomia – oderwanie się od rodziców, samostanowienie, podejmowanie własnych decyzji.

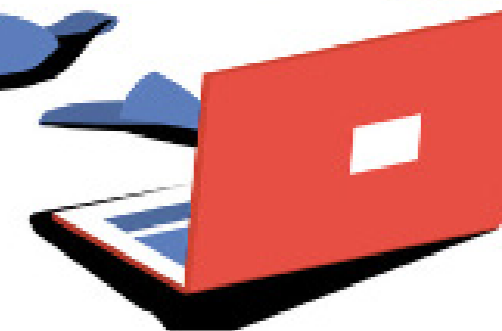
rodzice, bez dziecka – by przedstawić sytuację i zapytać, co mają zrobić, jak się zachowywać przy dziecku. To oczywiście może też być porada online.

Najważniejsze, żeby zobaczyli, że coś z dzieckiem jest nie tak i zareagowali? Wydaje mi się, że, niestety, spora część rodziców jest tak umęczona pandemią i izolacją, że przestaje zwracać uwagę na to, co robią ich dzieci...

Ale warto sobie uświadomić, że taka „psychologia” nie pojawia się w nas nagle – tu też uwidaczniają się tendencje, które już w sobie mieliśmy – do szukania winy na zewnątrz,

44 proc.

Tyłu nastolatków ma objawy depresji* Powodem może być izolacja od rówieśników, trudności w szkole, ale też sytuacja domowa, która w czasie lockdownu się nasiliła.

*Tak wynika z badań przeprowadzonych przez psychologów i studentów Dolnośląskiej Szkoły Wyższej.

oskarżania okoliczności. „Dziecko mi zepsuli. Izolacja to zrobiła, ja nic nie mogę”.

A wtedy stawiamy się w pozycji ofiary „Zabrali mi pracę, zakazali wychodzić, nic nie mogę”?

Tak, tymczasem nikt nam nie obciął rąk ani nie wtrącił nas do więzienia. To od nas zależy, jak będziemy się zachowywać w obecnej sytuacji. Jak małe dziecko, użalające się nad sobą, niebiorące odpowiedzialności za siebie i rodzinę? Czy może w końcu dojrzejemy i zobaczymy, że sami możemy kształtować nasze życie.

Pandemia to czas egzaminu dla nas wszystkich?

Oczywiście. Egzaminu z człowieczeństwa. Dlatego warto zaangażować się w pomaganie innym, choćby w zbiórki na Facebooku, czy wolontariat.

To przywraca poczucie wspólnoty, daje zaangażowanie i odgania depresję.

Kiedy pomagamy komuś innemu to nie myślimy o tym, jak jest nam źle?

Tak, kiedy pomagamy, dbamy, pielęgnujemy – dlatego to dobry czas na przycięcie ze schroniska psa i kota, zwłaszcza gdy mamy dzieci, dla których to będzie duże wydarzenie i nauka opieki nad kimś innym.

Jeśli nie mamy warunków na wzięcie zwierzątko, możemy razem z dzieckiem odwiedzać schroniska jako wolontariusze.

Warto zaangażować się w lokalne inicjatywy, pomaganie sąsiadom, seniorom. Potrzebujemy więzi społecznych – izolacja nam je ucina, szukajmy więc ich gdzie się da.

Co jeszcze może nam pomóc?

Oddanie się pasji. Jest mnóstwo kursów online, każdy może znaleźć coś dla siebie – spożytkujmy czas, którego mamy nadmiar i poszukajmy, co nas kręci w życiu.

Gdy potraktujemy pandemię jako szansę na rozwój, możemy wyjść z niej silniejsi, zdrowsi i szczęśliwsi. ■

#33948785